Διαμαρτυρία για τον απηνή διωγμό της κλασικής παιδείας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Γράφει ο **Κυριάκος Κατσιμάνης**

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΗΝΗ ΔΙΩΓΜΟ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Με αφορμή την ημερίδα της Πανελλήνιας Ένωσης Φιλολόγων **(ΠΕΦ) (16/9/2016)**

---

1. **Οι πρωτοπόροι στον αγώνα κατά της κλασικής παιδείας**

Πριν από 10 περίπου χρόνια και συγκεκριμένα κατά τη διετία 2006-2007 ο χώρος της εκπαίδευσης είχε γνωρίσει σοβαρές αναταράξεις εξαιτίας εκείνου του αλήστου μνήμης βιβλίου Ιστορίας της Στ΄ Δημοτικού, το οποίο η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ έστερξε τελικά να αποσύρει το Φθινόπωρο 2007. Τότε ορισμένοι εξέφρασαν τη βεβαιότητα ότι μπορεί να είχε κερδηθεί μια μάχη, αλλά ο πόλεμος θα συνεχιζόταν αδυσώπητος, γιατί η άλλη πλευρά θα επανερχόταν δριμύτερη, κραδαίνοντας ως τίτλους τιμής τις ηροστράτειες επιδόσεις ορισμένων εκπροσώπων της[1]. Οπότε εμείς οι άλλοι θα έπρεπε να είμαστε έτοιμοι, ώστε να την αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά με την ενότητά, την ενημέρωση και προπάντων την πειστικότητα των επιχειρημάτων μας. Δυστυχώς οι προβλέψεις εκείνες επαληθεύτηκαν ήδη, αν κρίνει κανείς από τα μέτρα του Υπουργείου Παιδείας για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στο γυμνάσιο. Συγκεκριμένα:

1. Αφαιρούνται τρεις συνολικά ώρες από τη διδασκαλία του στο γυμνάσιο και ειδικότερα μία από κάθε τάξη, με αποτέλεσμα να γίνουν δύο (2) οι εβδομαδιαίες ώρες για κάθε τάξη αντί των τριών που υπήρχαν προηγουμένως. Και
2. Το μάθημα παύει πλέον να εξετάζεται κατά τις προαγωγικές και τις απολυτήριες εξετάσεις του γυμνασίου.

Την ίδια στιγμή δημιουργείται μια ευκρινής και αναπόδραστη «δυναμική», που οδηγεί νομοτελειακά στο οριστικό ξεθεμελίωμα και των τελευταίων υπολειμμάτων της κλασικής παιδείας σε ολόκληρη τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Θα ήθελα, λοιπόν, με την ευκαιρία, να συγχαρώ την Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων και προσωπικά τον πρόεδρό της, το φίλο και συμφοιτητή μου Τάκη Στέφο, για την ευαισθησία τους να οργανώσουν ειδική ημερίδα (16/9/2016) με σκοπό την έντονη διαμαρτυρία για τον απηνή διωγμό που υφίσταται η κλασική παιδεία στη γενέθλια χώρα της.

Η τωρινή επίθεση εναντίον της κλασικής παιδείας στην Ελλάδα δεν αποτελεί κεραυνό εν αιθρία. Είναι πολλοί αυτοί που δικαιούνται να διεκδικήσουν επί του προκειμένου τον τίτλο του σκαπανέα και του πρωτοπόρου. Το έχει η μοίρα αυτού του τόπου να πριονίζουν το πολιτιστικό κλαδί στο οποίο ακουμπάμε ως έθνος οι ίδιοι οι υποτιθέμενοι πνευματικοί ταγοί του. Άλλοτε πρόκειται για λαμπρούς κατά τα άλλα κλασικούς φιλολόγους με σημαντικό διδακτικό και συγγραφικό έργο, που όμως αντιμάχονται με απίστευτη αδιαλλαξία την παιδευτική αξιοποίηση των Αρχαίων Ελληνικών στον εκπαιδευτικό χώρο, επειδή κατατρύχονται από ένα περίεργο Σύνδρομο Επίκτητης Αρχαιοελληνικής Αντιπάθειας[2]. Και άλλοτε για ηγετικά στελέχη του πάλαι ποτέ Παιδαγωγικού Ινστιτούτου με σημαντική εκπαιδευτική προσφορά, που, ελαυνόμενα ίσως από συντεχνιακή νοοτροπία, προωθούσαν προς τα τέλη της δεκαετίας του ’90 τη μείωση των ωρών διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών και την ισόποση αύξηση των διδακτικών ωρών των μαθημάτων της δικής τους ειδικότητας, με την ανομολόγητη αλλά πιθανολογούμενη προσδοκία ότι θα μπορούσαν έτσι να απορροφηθούν από το δημόσιο μερικές εκατοντάδες αδιόριστοι ομότεχνοί τους[3]. — Εξάλλου στο ενδιαφέρον βιβλίο του *Ελλάδος Σήμα* ο ομότιμος καθηγητής και πρώην κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του ΕΚΠΑ Εμμανουήλ Μικρογιαννάκης, επίσης φίλος και συμφοιτητής, γράφει μεταξύ άλλων τα εξής *: «Μερικοί στα Πανεπιστήμιά μας με ύπουλο τρόπο τεμαχίζουν τον όλο εθνικό βίο, απορρίπτουν το πρώτο τμήμα, το αρχαιοβυζαντινό, και αποδέχονται μόνον την μετά το 1821 περίοδο (με την Τουρκοκρατία ως προοίμιο). Η τμήση που επιχειρούν είναι αυθαίρετη και πολλαπλώς επιζήμια»*[4]. Το πώς και το γιατί θα το δούμε στη συνέχεια.

Αλλά η επίθεση κατά της κλασικής παιδείας έχει να επιδείξει, επιπλέον, και τίτλους ανακολουθίας και σύγχυσης. Στις αρχές της δεκαετίας του ‘90 το βιβλίο του J.-B. Duroselle (1991) με θέμα την ευρωπαϊκή Ιστορία, το οποίο αποσιωπούσε τη συμβολή της Ελλάδας στη διαμόρφωση της Ευρώπης, είχε προκαλέσει στη χώρα μας γενικευμένη και από κάθε άποψη δικαιολογημένη αγανάκτηση. Αυτό, βέβαια, δεν είχε εμποδίσει πολλούς από τους αγανακτισμένους και διαμαρτυρομένους να αντιταχθούν σθεναρά στη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής στο γυμνάσιο. Α, όλα κι όλα! Καλή και άγια η κλασική παιδεία και τα αγαθά της αλλά μόνο με την προϋπόθεση ότι θα την υμνολογούν οι ξένοι. Αντίθετα, για τους Έλληνες μαθητές κρίνεται ακατάλληλη, γιατί τους κάνει κακό! — Τότε είχαν ορισμένοι αναφέρει σκωπτικά μια παροιμιακή έκφραση, με την οποία η καυστική θυμοσοφία του λαού μας στηλιτεύει παρόμοιες περιπτώσεις ασυνέπειας και υποκρισίας: «Κλάψτε μου τον άντρα μου, γιατί εγώ σκοτίζομαι»I[5]

Υπάρχει, όμως, ένα ακόμη λαμπρό δείγμα του ψυχικού διχασμού και της ανακολουθίας που μας χαρακτηρίζουν ως λαό: ενώ απαιτούμε επίμονα –και έχουμε κάθε ιστορικό και πολιτιστικό

δικαίωμα να το κάνουμε– τα ελγίνεια μάρμαρα από το Βρετανικό Μουσείο, ταυτόχρονα καρατομούμε την κλασική παιδεία στην ίδια την ιστορική της κοιτίδα. Ας μη βιαστούν ορισμένοι να ισχυριστούν ότι πρόκειται για δύο άσχετα, μεταξύ τους πράγματα, γιατί θα είναι σαν να ομολογούν ότι τα ελγίνεια μάρμαρα μάς χρειάζονται αποκλειστικά και μόνο για να αυξηθεί θεαματικά η τουριστική κίνηση της χώρας μας με συνακόλουθη κατακόρυφη άνοδο της εισροής συναλλάγματος. Αλλά η παραθεώρηση της παιδευτικής σημασίας του αρχαίου πνεύματος το οποίο συμβολίζουν, ακριβώς, τα ελγίνεια μάρμαρα και η αντιμετώπισή των τελευταίων με πνεύμα στυγνής υλιστικής χρησιμοθηρίας, εκτός της κραυγαλέας ασυνέπειας που υποδηλώνουν, προσφέρουν και ένα πρώτης τάξεως επιχείρημα στην άλλη πλευρά, που έχει τους δικούς της λόγους να απορρίπτει το δίκαιο αίτημά μας.

2. **Ψευδεπίγραφη προοδευτικότητα ή επιδερμικός μαρξισμός;**

Είναι ολέθριο λάθος να αποκόπτονται οι γλωσσικοί και οι πολιτιστικοί δεσμοί της ελληνικής νεολαίας με τη μακραίωνη πνευματική παράδοση του λαού μας, και αυτό στο όνομα μιας ψευδεπίγραφης προοδευτικότητας. Δεν αποκτά κανείς τίτλους προοδευτικότητας όταν απεμπολεί τον αρίφνητο γραμματειακό πλούτο της ελληνικής αρχαιότητας, ο οποίος άφησε ανεξίτηλη τη σφραγίδα του στο δυτικό πολιτισμό. Και κυρίως, όταν φτωχαίνει δραματικά τη γλώσσα του έθνους, η οποία επέτρεψε στον ελληνισμό, σε πείσμα των ατέλειωτων ιστορικών περιπετειών του, να επιβιώσει στη διαδρομή των αιώνων και να σταθεί όρθιος. Αντίθετα, η στάση του κατ' επίφαση προοδευτικού είναι κραυγαλέα περίπτωση παιδευτικής μειοδοσίας, που ισοδυναμεί με καίριο πλήγμα εναντίον της εθνικής συνείδησης του λαού μας. Και επειδή οι καιροί είναι δύσκολοι και πονηροί, ας μας επιτρέψουν οι θιασώτες της πολιτικής ορθότητας να σταθούμε για λίγο σε αυτό το τελευταίο σημείο. Ό,τι συγκρ**ο**τεί και συγκρ**α**τεί ένα λαό είναι η εθνική του συνείδηση, δηλαδή η άγρυπνη εκείνη συλλογική βούληση των πολιτών να ζήσουν ενωμένοι και ελεύθεροι το παρόν και το μέλλον τους – μια βούληση που αναβλύζει από τη ζωντανή σύνδεση με το παρελθόν και τροφοδοτείται από αυτήν. Ταυτόχρονα, η εθνική συνείδηση αποτελεί εγγύηση της ευνομίας, της κοινωνικής συνοχής, της δημοκρατίας και της ελευθερίας. Όταν, λοιπόν, το παρελθόν ενός λαού «κόπτεται και εις πυρ βάλλεται», η πολιτιστική ιδιοπροσωπία του λαού αυτού ξεθωριάζει, ενώ ατονεί ταυτόχρονα και απονευρώνεται η εθνική του συνείδηση με αποτέλεσμα οι πολίτες να αρχίζουν σταδιακά να νιώθουν μετέωροι και να μετατρέπονται σε ένα ουδετεροεθνές συνονθύλευμα καταναλωτών. Οπότε, στο πλαίσιο του πολυπολιτισμικού μωσαϊκού που μεθοδεύεται διεθνώς, οι τοπικές κοινωνίες μπορούν κάλλιστα να μεταλλαχτούν σε πιόνια της γεωπολιτικής σκακιέρας, τα οποία, χωρίς αντιστάσεις και αμυντικούς μηχανισμούς, προσφέρονται για ανομολόγητους «σχεδιασμούς» και είναι ευάλωτα σε κάθε λογής κακόβουλα «σενάρια». Με αυτά τα δεδομένα, ο εδαφικός ακρωτηριασμός ή και διαμελισμός του αντίστοιχου κράτους, αν δεν βρίσκεται επί θύραις, είναι πάντως μια κατάσταση που δυνητικά θα μπορούσε να προκύψει, εφόσον βέβαια παρουσιάζονταν ή «δημιουργούνταν» οι κατάλληλες συνθήκες και ευκαιρίες… Πολύ σωστά παρατηρεί με επιγραμματικότατα ο Μικρογιαννάκης ότι «*στη ζωή των εθνών η απεμπόληση χρόνου ακολουθείται από την απώλεια χώρου*»[6].

Οι παρατηρήσεις αυτές δεν αφορούν προσωπικά τον Υπουργό Παιδείας κ. Φίλη, τον οποίο δεν έχω καμιά πρόθεση να στοχοποιήσω. Ομολογώ μάλιστα πως είχα δοκιμάσει τον περασμένο Ιούλιο μια ευχάριστη έκπληξη, όταν τον είχα δει να στηρίζει ένθερμα την διεξαγωγή του Παγκόσμιου Συνεδρίου με θέμα τη φιλοσοφία του Αριστοτέλη. Βέβαια, την τελική ευθύνη των αποφάσεων τη φέρει ο ίδιος ως αντιπρόσωπος της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας, όπως υπεύθυνος είναι ο ίδιος και για την επιλογή των συμβούλων, στους οποίους «τείνει ευήκοον ους». Πολύ φοβάμαι λοιπόν ότι έχει παρασυρθεί από τις απαράδεκτες εισηγήσεις κάποιων πανεπιστημιακών συμβούλων του, που τον ωθούν προς μια εντελώς λανθασμένη κατεύθυνση. Στο βωμό μιας κατ' επίφαση προοδευτικότητας ή και ενός επιδερμικού και κακοχωνεμένου μαρξισμού οι παραπάνω πανεπιστημιακοί σύμβουλοι, με κάποια κείμενά τους που χαρακτηρίζονται από ανατριχιαστική ανευθυνότητα και μηδενιστική πλειοδοσία, θεωρούν την κλασική παιδεία κάτι σαν σύγχρονη

Ιφιγένεια και ευαγγελίζονται τη θυσία της με σκοπό να φυσήξουν οι ούριοι άνεμοι του λαϊκισμού, που θα οδηγήσουν το σκάφος της εκπαίδευσης στη χώρα της ραστώνης και της ισοπεδωτικής «εξίσωσης προς τα κάτω». Και δεδομένου ότι μίλησα ήδη για την κατ' επίφαση προοδευτικότητα, ας μου επιτραπεί μια επί τροχάδην αναφορά στο μαρξισμό με την επίκληση δύο ονομάτων: του Δημήτρη Γληνού και του ίδιου του Μαρξ.

Η αποκοπή των Ελλήνων μαθητών –εξαιτίας της κατάργησης των Αρχαίων Ελληνικών– από το ανεξάντλητο παιδευτικό κεφάλαιο της αρχαίας γραμματείας σημαίνει απώλεια της δυνατότητάς τους να αποκτήσουν πολιτιστική μνήμη. Αλλά αυτό, με τη σειρά του, ισοδυναμεί με φαλκίδευση του δημιουργικού ιστορισμού, του οποίου ο Δημήτρης Γληνός ήταν ένθερμος θιασώτης: «(*Ο δημιουργικός ιστορισμός*»), γράφει, *είναι αρμονικός συνδυασμός των αξιών του παρελθόντος με τις δυνάμεις και τις ορμές του παρόντος, έτσι που και τα περασμένα να δίνουν κάθε στοιχείο, που μπορεί να χρησιμεύει για ιδανικό παράδειγμα και να αφομοιώνεται από το παρόν και η σύγχρονη ορμή ν' απλώνεται άνετα και να εξυψώνει τα δικά της στοιχεία σε αξίες πολιτισμού όσο μπορεί περισσότερο ικανοποιώντας και τις σύγχρονες ψυχικές ανάγκες*»[7]. Είναι προφανές ότι από τη στιγμή που «*τα περασμένα*» και «*οι αξίες του παρελθόντος*» θα ριχτούν στον Καιάδα της λήθης, ο παραπάνω «*αρμονικός συνδυασμός*» θα καταστεί ανέφικτος, οπότε η παιδεία των νέων ανθρώπων θα αποδειχτεί ετεροβαρής και ανάπηρη. Όσο για τον Μαρξ, παραθέτω απλώς τη μαρτυρία ενός βιογράφου του, του Φραντς Μέρινγκ, που την αφιερώνω εξαιρετικά στους συμβούλους του κ. Υπουργού και ειδικότερα σε όσους συγκεντρώνουν υπογραφές για τον ενταφιασμό της κλασικής παιδείας στην εκπαίδευση: «*Ο Μαρξ*, γράφει ο Μέρινγκ, *παρέμενε πάντοτε προσηλωμένος στους Αρχαίους Έλληνες και ήταν έτοιμος να διώξει με το μαστίγιο από το ναό του πνεύματος κάθε άθλια ύπαρξη που ήθελε να στρέψει τους εργάτες ενάντια στην αρχαία κληρονομιά****[8]***».

Βέβαια, οι υποστηρικτές της «σκληρής γραμμής» εναντίον των Αρχαίων Ελληνικών στο Γυμνάσιο θα μπορούσαν να επιχειρήσουν μια στρατηγική αναδίπλωση επικαλούμενοι το ακόλουθο «ανέξοδο» επιχείρημα, που έρχεται από τις παλαιότερες δεκαετίες, δηλαδή από την εποχή κατά την οποία κυριαρχούσε η άκρατη γραμματικο-συντακτική τυπολατρία. Οπότε το επιχείρημά τους φαίνεται ελκυστικό, επειδή συνοδεύεται από την καταδίκη του απωθητικού «παλιού», από τη στροφή προς την ουσία και την ίδια στιγμή από την «ήσσονα προσπάθεια»: «Εκείνο που πρωτίστως μας ενδιαφέρει, θα μπορούσαν να ισχυριστούν, είναι το περιεχόμενο των αρχαίων κειμένων, των οποίων η μεγάλη παιδευτική σημασία είναι για μας δεδομένη και αυτονόητη. Εδώ και όχι στην αρχαία γλώσσα πρέπει να πέσει το κέντρο βάρους της διδασκαλίας. Τι νόημα έχει η ταλαιπωρία των μαθητών με τα λεξίδια, τους τύπους, τις αναγνωρίσεις και τις αντικαταστάσεις, που αποτελούν κατά βάση διαδικασίες πνευματοκτόνες; Η ελαχιστοποίηση όλων αυτών όχι μόνο δεν βλάπτει τα Αρχαία Ελληνικά, αλλά και τα ενδυναμώνει αντίθετα, γιατί στρέφει το διδακτικό έργο προς τη σωστή κατεύθυνση. Κατά τα άλλα, όταν λέμε 'γλώσσα', εννοούμε τη ζωντανή λαλιά της καθημερινής ζωής και της κοινωνικής πραγματικότητας, δηλαδή τη Νέα Ελληνική. Αυτήν πρέπει να τη μάθουν τα παιδιά όσο καλύτερα γίνεται».

3. **Τα «επαγωγά» που δεν πρέπει να αφεθούν «ανέλεγκτα»**

Αυτά όλα τα «επαγωγά» δεν πρέπει να μείνουν «ανέλεγκτα», δηλαδή χωρίς αντίλογο.

Θεωρούμε κατ' αρχάς δεδομένο πως η Νέα Ελληνική, που είναι η επίσημη γλώσσα της εκπαίδευσης και της Πολιτείας, διδάσκεται συστηματικά από την πρώτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου και ότι η διδασκαλία της επιδέχεται βελτίωση, που πρέπει οπωσδήποτε να επιδιωχτεί. Η Νέα Ελληνική, όμως, είναι άραγε ένα σύστημα κλεισμένο στον εαυτό του, χωρίς παράθυρα στον έξω κόσμο, ή μήπως δέχεται επηρεασμούς από πολλές και διάφορες πλευρές με αποτέλεσμα να εξελίσσεται και όχι σπάνια να αλλοιώνεται και να παραμορφώνεται; Είναι προφανές ότι συμβαίνει το δεύτερο. Η καθημερινή γλώσσα των μαθητών μας επηρεάζεται από τις ανάγκες της ζωής που επιβάλλουν ένα πλήθος νεολογισμών, από τους επείσακτους όρους των ξένων γλωσσών, από την τεχνική ορολογία

των Η/Υ, από τα προβληματικά ελληνικά που χρησιμοποιούν οι διάφορες «τηλεπερσόνες» ή από τις ποικιλώνυμες «αργκό» των γηπέδων και της καφετέριας. Θα έβλαπτε άραγε, αν επηρεαζόταν παράλληλα ***και*** από τα Αρχαία Ελληνικά, που και αυτών ασφαλώς η διδασκαλία επιβάλλεται να εκσυγχρονιστεί οπωσδήποτε και να γίνει ουσιαστικότερη; Κατά τη γνώμη μου, ο επηρεασμός αυτός όχι μόνο δεν θα ήταν βλαπτικός, αλλά και θα αποδεικνυόταν πολλαπλά ωφέλιμος για τους ακόλουθους λόγους:

1. Καθώς το γλωσσικό όργανο της καθημερινής επικοινωνίας του μαθητή δεν θα ήταν πλέον μετέωρο, αλλά θα αποκτούσε ρίζες στο πλούσιο έδαφος της Αρχαίας Ελληνικής, πρωτίστως, αλλά και των παλαιότερων μορφών της γλώσσας μας, ο μαθητής θα είχε στη διάθεσή του βάσεις γλωσσικής αναφοράς, που θα του επέτρεπαν να κατανοήσει ευκολότερο όχι μόνο γιατί κάτι λέγεται κατ' αυτόν τον τρόπο στη Νέα Ελληνική, αλλά και γιατί θα ήταν λάθος αν λεγόταν διαφορετικά.
2. Χάρη στην επαφή με την Αρχαία Ελληνική, ο μαθητής θα αποκτούσε αντισώματα που θα τον βοηθούσαν να αντιστέκεται αποτελεσματικότερα στην πλημμυρίδα των παρείσακτων ξενισμών και, παράλληλα, να μην αποβάλλει ως ξένο σώμα κάθε λόγια ελληνική λέξη που χρησιμοποιείται στη θέση ενός ξενόφερτου όρου.
3. Σε μια εποχή, κατά την οποία το κινητό τηλέφωνο, η οθόνη του υπολογιστή και η κυρίαρχη εικόνα προωθούν τη μισολογία και την αγραμματοσύνη, οι εξοικειωμένοι με την Αρχαία Ελληνική μαθητές θα μπορούσαν να μιλήσουν την καθημερινή γλώσσα τους περισσότερο σωστά και να προφυλαχτούν από τερατουργήματα του τύπου «του επιμελ***ή*** μαθητή», «***το βαρέο*** επάγγελμα», «το ***συγκοινωνούντο*** δοχείο», «έχει ***παράγει***» ή «έχει ***παράξει***», «***ανεξαρτήτου*** ηλικίας», «υπέρ ***του δέοντος***» κτλ.
4. Η Αρχαία Ελληνική θα λειτουργούσε ως ανάχωμα στη γλωσσική ασυδοσία, στην εσφαλμένη αντίληψη πως η καταστρατήγηση των γραμματικών και των συντακτικών κανόνων συνιστά πιστοποιητικό γλωσσικού εκσυγχρονισμού, στην τάση για εκδίωξη από τη γλωσσική χρήση κάθε λόγιου όρου ακόμη και αν αυτός προσαρμόζεται στο τυπικό της Νέας Ελληνικής και στη βάναυση κακοποίηση του γλωσσικού καλού γούστου με σκοπό τον εύκολο εντυπωσιασμό.
5. Και το πιο σημαντικό. Χάρη στην Αρχαία Ελληνική, η εξοικείωση με την παλαιότερη γραμματεία μας θα ήταν ευχερέστερη και ο μαθητής θα αποκτούσε πρόσβαση στα κείμενα του Παπαρρηγόπουλου, του Βιζυηνού και του Παπαδιαμάντη, για παράδειγμα, αντί να παραμένει αποκομμένος από αυτά. Αν χαρακτηρίζουμε εγκληματική μειοδοσία το να απορρίπτεται το εθνικό παρελθόν μας που ανάγεται χρονικά σε περιόδους προγενέστερες του 1821 και της τουρκοκρατίας, είναι αναμφισβήτητα πνευματική γενοκτονία και παιδευτικός σκοταδισμός το να συρρικνώνουμε την ελληνική γραμματειακή παραγωγή σε τέτοιο βαθμό, ώστε να συγκρατούμε από αυτήν αποκλειστικά και μόνο καθετί που είναι γραμμένο στη Νέα Ελληνική, άρα να θεωρούμε ουσιαστικά ως χρονολογία γέννησης του ελληνικού πολιτισμού την καθιέρωση της δημοτικής ως επίσημης γλώσσας της διοίκησης και της εκπαίδευσης![9] Εδώ μου είναι δύσκολο να μη θυμηθώ τον αείμνηστο Ιωάννη Θεοδωρακόπουλο, που τόνιζε το εξής: ο καλύτερος ορισμός της βαρβαρότητας είναι το να θεωρεί κανείς ότι ***όλα αρχίζουν με τον ίδιο*** και γι' αυτό οτιδήποτε έχει χρονικά προηγηθεί το απορρίπτει ως περιττό ή επικίνδυνο. Μπορεί να μηρυκάζουν όσο θέλουν ορισμένοι τη συγχρονική διάσταση της γλώσσας ως συστήματος, όμως το δεδομένο και το αυτονόητο παραμένει και αξίζει να το υπογραμμίσουμε: η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής και μέσω αυτής η ευχερέστερη πρόσβαση σε παλαιότερες μορφές της γλώσσας μας θα επανέντασσε γόνιμα στο πολιτιστικό μας κεφάλαιο τους γραμματειακούς θησαυρούς του εθνικού μας παρελθόντος, με την έννοια ότι θα τους καθιστούσε γλωσσικά προσιτούς στις νεότερες γενεές, οπότε ο δημιουργικός ιστορισμός, στον οποίο αναφερθήκαμε παραπάνω, θα μπορούσε να αποδώσει πλούσιους πνευματικούς καρπούς[10].

Πρέπει επιτέλους να το συνειδητοποιήσουμε: ο αντίπαλος της Νέας Ελληνικής ***δεν είναι*** η Αρχαία Ελληνική, όπως πασχίζουν να την παρουσιάσουν οι συλλέκτες υπογραφών πανεπιστημιακοί.

Αντίθετα, η Αρχαία Ελληνική είναι το έδαφος, στο οποίο ή Νέα Ελληνική ριζώνει και ανθοφορεί. Όσο και αν κραδαίνουν θριαμβευτικά τη γλωσσική «συγχρονία» οι ζηλωτές του Saussure επειδή νομίζουν ότι ανακάλυψαν την Αμερική, δεν θα μπορέσουν ποτέ να συσκοτίσουν την αλήθεια, που είναι ακλόνητη και κρυστάλλινη. Αν θέλουμε η γλώσσα της καθημερινής ζωής μας να μην μοιάζει με αντεστραμμένο δέντρο που τα κλαδιά του σέρνονται στη γη ενώ οι ρίζες του ανεμίζουν στον αέρα, η εξοικείωση με την Αρχαία Ελληνική και τις παλαιότερες μορφές της γλώσσας μας είναι απαραίτητη. Η Νέα Ελληνική έχει άλλους αντιπάλους. Έχει αντίπαλό της το Greeklish, δηλαδή το λατινικό αλφάβητο, που μέσω των υπολογιστών εισδύει ύπουλα στο γραπτό λόγο των νέων αποξενώνοντάς τους από το «οπτικό ίνδαλμα» της ελληνικής γλώσσας και αποσαθρώνοντας τις όποιες γλωσσικές δομές έχουν κατακτήσει. Και πρωτίστως, βέβαια, έχει την ίδια την αγγλική γλώσσα, που επελαύνει σαρωτικά, όταν μάλιστα δεν συναντά σοβαρή αντίσταση. Χωρίς αμφιβολία, οι μαθητές μας οφείλουν να μάθουν άριστα την αγγλική ως ξένη γλώσσα που διευκολύνει τη διεθνή επικοινωνία, πρέπει όμως να λάβουμε τα μέτρα μας έγκαιρα, ώστε να παραμείνουν προσηλωμένοι στην ελληνική και να μην απαιτήσουν αύριο την καθιέρωση της αγγλικής ως επίσημης γλώσσας του ελληνικού κράτους, δηλαδή να μη μεταλλαχτούν σε «ελληνώνυμους» φραγκολεβαντίνους ή σε αγγλόφωνους πρώην Έλληνες! Και στον αγώνα της να επιβιώσει κερδίζοντας τους νέους ανθρώπους η Νέα Ελληνική δεν μπορεί να βρει καλύτερο σύμμαχο από την Αρχαία Ελληνική.

4. **Από το έλλειμμα ευαισθησίας στο πλεόνασμα προσφοράς;**

Αυτά τα στοιχειώδη δεν συνειδητοποιούνται δυστυχώς από τους αρμοδίους. Αντίθετα, είναι σαφές από τα καινούργια μέτρα που λαμβάνονται ότι το μένος εναντίον του μαθήματος δεν έχει ακόμη κορεσθεί. Όσο απίστευτο και αν φαίνεται, το μάθημα της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, όπως αναφέραμε παραπάνω, αφαιρείται αιφνιδιαστικά με υπουργική εγκύκλιο από τα εξεταζόμενα μαθήματα στις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις του Γυμνασίου. Αν με όσα προηγήθηκαν θα μπορούσαμε να μιλάμε για συρρίκνωση του μαθήματος, με αυτή την τελευταία απόφαση έχουμε προμελετημένη και εν ψυχρώ δολοφονία του μέσω της μετατροπής του σε παρία του ωρολόγιου προγράμματος, που σημαίνει στην ουσία καταδίκη του σε πλήρη εξαφάνιση σε πολύ σύντομο χρόνο.

Είναι αυτονόητο πως δεν μας παρηγορούν καθόλου οι καθησυχαστικούς διαβεβαιώσεις από αρμόδια χείλη ότι τάχα η αξία ενός μαθήματος δεν κρίνεται από το αν περιλαμβάνεται ή όχι στην εξεταστέα ύλη. Αν αυτοί που τις διατυπώνουν δεν έχουν πλήρη άγνοια των εκπαιδευτικών δεδομένων, τότε απλώς εμπαίζουν όσους διαμαρτύρονται και ταυτόχρονα υποτιμούν τη νοημοσύνη τους. Οι ειδικοί, όμως, λένε κάτι πολύ απλό: αν θέλεις να αλλάξεις τη φυσιογνωμία ενός μαθήματος, άλλαξε τον τρόπο της αξιολόγησής του, δηλαδή τον τρόπο της εξέτασης και τις βαθμολογίας του κατά τις εξετάσεις. Πράγμα που σημαίνει ότι σε μια εποχή γενικευμένης χρησιμοθηρίας και στυγνού πραγματισμού, αν θέλεις να μετατρέψεις την αίθουσα διδασκαλίας ενός μαθήματος σε «παιδική χαρά», όπου οι διδασκόμενοι θα διασκεδάζουν και «θα κάνουν πάρτι» εκ του ασφαλούς με τον αμήχανο καθηγητή και το αδιάφορο μάθημα, τοποθέτησε αυτό το συγκεκριμένο μάθημα εκτός εξεταστικής διαδικασίας. Η αδιαφορία θα παραχωρήσει γρήγορα τη θέση της στον ευτελισμό και τη γελοιοποίηση, οπότε η τυπική, η de jure κατάργησή του μαθήματος θα έρθει νομοτελειακά να διαδεχτεί την de facto κατάργηση που είχε προηγηθεί.

Εδώ πλέον έχουμε μια πρωτότυπη και ριζοσπαστική αναθεώρηση του μαρξιστικού διαλεκτικού τριπτύχου. Όχι πια «θέση, αντίθεση σύνθεση», αλλά «θέση, αντίθεση, ***αποσύνθεση*** και εξαφάνιση». Από τη διδασκαλία μέσω μεταφράσεων, που αντιπροσώπευε τη θέση, περάσαμε στην αντίθεση, που ήταν η διδασκαλία κειμένων από το πρωτότυπο, για να καταλήξουμε στην αποσύνθεση και την κατάργηση του μαθήματος μέσω του αποκλεισμού του από την εξεταστέα ύλη.

Απευθύνουμε έκκληση στον κ. Υπουργό Παιδείας την ύστατη ετούτη ώρα να αγνοήσει τις υποδείξεις των συμβούλων του και να ενισχύσει το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στο γυμνάσιο

αντί να μεθοδεύει την ολοσχερή κατάργησή του. Και καλούμε τις Ελληνίδες και τους Έλληνες φιλολόγους να βάλουν με τον εαυτό τους και με την παιδεία του τόπου ένα ιστορικό στοίχημα**:** επιστρατεύοντας το πάθος, τον ενθουσιασμό, την έμπνευση, την ευρηματικότητα, το ταλέντο και το μεράκι που μπορεί να διαθέτουν, να εμπνεύσουν στους μαθητές τους την αγάπη και το σεβασμό για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, συμβάλλοντας έτσι μέσω αυτού –και στο ποσοστό που τους αναλογεί– στην παιδευτική ανάκαμψη και την πολιτιστική αναγέννηση της χώρας. Το ***έλλειμμα στοιχειώδους ευαισθησίας και ανοχής*** προς την κλασική παιδεία εκ μέρους της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας ας γίνει ***πλεόνασμα προσφοράς*** εκ μέρους των εκπαιδευτικών μας, ώστε να διαψευσθούν οι δυσοίωνες και ζοφερές προβλέψεις. Για μια ακόμη φορά ο εκπαιδευτικός –ο εμπνευσμένος και ο οραματιστής, όχι ο αφιονισμένος και ο μηδενιστής!– αποτελεί την τελευταία ελπίδα της ελληνικής παιδείας.

(*) Στην εκδήλωση της ΠΕΦ ο υπογραφόμενος ήταν μεταξύ των ομιλητών με μια δεκάλεπτη εισήγησή του, από την ανάπτυξη και επεξεργασία της οποίας προήλθε το κείμενο του παρόντος άρθρου.

[1]Για το όλο θέμα έχω αναρτήσει στην ιστοσελίδα μου (kkatsimanis.gr) ένα ηλεκτρονικό βιβλίο με τον τίτλο *Βιβλίο Ιστορίας της Στ΄Δημοτικού. Από την 'φηφιδοποίηση' της ιστορίας στον εθνομηδενισμό* http://www.kkatsimanis.gr/biblio-istorias-st-demotikou-apo-ten-psephidopoiese-tes-istorias-ston-ethnomedenismo, στο προλογικό κεφάλαιο του οποίου («Γιατί ξανά η 'Ιστορία Στ' Δημοτικού΄;») επισήμαινα, ακριβώς, τις παραπάνω θέσεις:

[2] Την έκφραση αυτή την έχω χρησιμοποιήσει ως τίτλο του βιβλίου μου *Σύνδρομο Επίκτητης Αρχαιοελληνικής Αντιπάθειας,* Gutenberg, Αθήνα, 1992, σσ.114.

[3] Και είναι ενδεικτικός ο τίτλος μιας σύντομης παρέμβασής μου στον ημερήσιο τύπο, το 1998, με την ευκαιρία των συντελούμενων τότε αλλαγών στα ωρολόγια προγράμματα της Μ.Ε.: «Κατακρεουργούνται τα Αρχαία Ελληνικά»! (https://docs.google.com/file/d/0B3uP1UvUpWlZZC1kOE5lOHM4ZGc/edit).

[4] Εμμαν. Μικρογιαννάκη, *Ελλάδος Σήμα*, Εκδόσεις Γεωργιάδη, Αθήναι 2004, σελ.44.

[5] Την παροιμιακή αυτή έκφραση την είχα χρησιμοποιήσει ως «μότο» στο κείμενό μου «Οργή *ή ευγνωμοσύνη; (Μια άλλη διάσταση της 'Ευρωπαϊκής Ιστορίας')*», στο *Σύνδρομο…,ό.π.,* σσ. 83-89.

[6] Εμμαν. Μικρογιαννάκη, *ό.π.*

[7] Δ. Γληνού, *Εκλεκτές Σελίδες*, εκδ. Στοχαστής, Αθήνα, 1971, σσ. 26-27.

[8] Περιέχεται στο βιβλίο του Δ. Ι. Τσιμπουκίδη, *Οι κλασικοί του μαρξισμού για την Αρχαία Ελλάδα,* Gutenberg, Αθήνα, 1983, σελ. 15.

[9] Η φοιτήτρια εγγονή ενός φίλου μου, η οποία μου έδειξε πρόσφατα μια εργασία της προκειμένου να της υποδείξω τυχόν βελτιώσεις, όταν τη ρώτησα γιατί δεν χρησιμοποίησε ένα πολύ γνωστό ξένο έργο που έχει μεταφραστεί παλαιότερα στα ελληνικά, με έκανε να πέσω από τα σύννεφα με την απάντησή της: «Το ξέρω το βιβλίο, αλλά δεν μπορώ να το διαβάσω, γιατί έχει μεταφραστεί στην καθαρεύουσα»!

[10] Βλ. αναλυτικότερο για το όλο θάμα Κυριάκου Κατσιμάνη, *Σύνδρομο…*, ό.π., σσ. 63-68.

Πηγή: www.antibaro.gr/